

**Programma Apeldoorn Comfortabele Gezinsstad
2018-2022**

Versie 30 jan 2018

1 Programma Comfortabele Gezinsstad

Intro

Het Programma Comfortabele Gezinsstad is één van de 3 strategische thema's van de gemeente Apeldoorn. Met dit programma werken we aan een vitaal en aantrekkelijke gemeente. Dit strategische programma is "een plus" op de al bestaande programma's en stuurt tevens op de verbinding tussen beleidsvelden in de organisatie.

We leggen met dit programma de focus op 3 thema's:

- *Buitenruimte voor iedereen*, dat zich richt op beter gebruik van de Apeldoornse buitenruimte door meer bewegen en ontmoeten.
- *Gezond en veilig opgroeien*, dat zich richt goede voorzieningen voor ouders en kinderen en waarbij we op het gebied van sport en cultuur werken aan het beste aanbod.
- *Generaties verbinden*, waarbij het bevorderen van de sociale cohesie tussen verschillende generaties en mensen met verschillende achtergronden centraal staat

Ontwikkelingen

Na de 2^e Wereldoorlog groeide Apeldoorn van ruim 79.000 inwoners in 1945 naar zo'n 156.000 in 2004. In deze periode zijn veel mensen naar Apeldoorn getrokken, veelal als gezin of om een gezin te stichten. De ruime en groene stedenbouwkundige opzet van Apeldoorn en de natuurlijke woonomgeving zorgden daarbij voor een grote aantrekkingskracht. Het voorzieningenniveau groeide navenant mee.

Rond 2006 kreeg Apeldoorn te maken met een afname van de bevolkingsomvang. Veel jonge mensen verlieten Apeldoorn, omdat ze geen woning konden vinden (de "Jonge Vlucht"). Dat was een probleem, want jonge mensen zijn belangrijk voor demografisch en economisch draagvlak voor de voorzieningen in Apeldoorn. Diversiteit van het voorzieningenniveau levert ruime keuzemogelijkheden en maakt Apeldoorn aantrekkelijk voor ook jongere

generaties. Daarnaast moet we blijven werken aan de kwaliteit van Apeldoorn, die voldoet aan de eisen van de moderne en toekomstige samenleving.

Nadat korte tijd later de woningbouwproductie weer op gang was gekomen, begon de bevolkingsomvang weer te groeien: de jonge generaties wisten Apeldoorn weer te vinden. Op dit moment groeit Apeldoorn zelfs sneller dan de bevolkingsprognoses voorspelden.

De bevolkingsgroei wordt voornamelijk veroorzaakt door een vestigingsoverschot. Het gaat dan met name om jonge mensen, veelal met kinderen. Afgelopen jaar was het vestigingssaldo van 0-11 jarigen uit West Nederland zelfs het dubbele van dat vanuit Oost Nederland. Hieruit blijkt, dat Apeldoorn dus nog altijd aantrekkelijk is voor mensen met kinderen. Tevens zagen we een groeiende instroom van mensen met een migratieachtergrond. In Apeldoorn wonen momenteel ruim 32.000 65 plussers. Het aandeel 65+ in de bevolking ligt met 20,1% ruim boven het Nederlands gemiddelde van 18,5%. De verwachting is dat het aantal 65 plussers zal groeien naar zo'n 47.000 in 2040.

Er wonen nu ruim 161.000 mensen prettig in de stad, de dorpen en het buitengebied, in de prachtige omgeving van de Veluwe. De waardering van de Apeldoorners blijkt uit het rapportcijfer dat men dit jaar gaf voor het leven in het algemeen in Apeldoorn: 7,6. Met bijna 93.000 arbeidsplaatsen is Apeldoorn ook het economisch centrum van de regio. Apeldoorn biedt goede voorzieningen, toeristische attracties en recreatieve trekpleisters 'in de achtertuin'. Een gemeente waar je wilt opgroeien, waar je wilt wonen en waar je oud wilt worden. Apeldoorn heeft daarmee al kwaliteit als het gaat om het leven voor gezinnen in stad en dorp.

Deze kwaliteiten wil het college vasthouden en versterken zodat we duurzaam investeren in onze toekomst en die van de jeugd. Hoe doen we dat? Hoe houden we Apeldoorn nu en in de toekomst aantrekkelijk voor iedereen? Welke rol willen we als gemeente daar in nemen?

Voorafgaand traject

In de door B en W vastgestelde Structuurvisie uit 2013 is Apeldoorn neergezet als Buitenstad: “Om Buitenstad te blijven, zijn in deze structuurvisie 4 ambities neergezet, die voortbouwen op wat Apeldoorn grotendeels al is en waar we sterk in zijn. Deze ambities staan centraal in alles wat we doen. Het gaat om: comfortabele gezinsstad; toeristisch toplandschap; veelzijdige economie; lokale duurzaamheid.”

In december 2014 is de discussienota “Regie op comfortabele (gezins)stad” door ons college vastgesteld en in januari 2015 besproken met de gemeenteraad. Daarin staat: “Comfortabele (gezins)stad komt voort uit de structuurvisie van 2013 en markeert een omslag in denken: we zetten de bestaande kwaliteiten van Apeldoorn centraal en willen daarin beter worden (versterken en uitbouwen).”

In een werkatelier in december 2015 zijn ambities en acties voorgesteld, die Apeldoorn versterken als comfortabele gezinsstad. Dit heeft geleid tot het ambitiedocument “Ambitie voor de Comfortabele Gezinsstad”, dat in september 2016 is vastgesteld door B en W. In januari 2017 heeft de gemeenteraad onder meer aangegeven, dat het programma Comfortabele Gezinsstad vooral een programma moet zijn voor en door Apeldoorners en is gevraagd het programma verder te laden.

Op 7 september is aan de gemeenteraad een tussenstand gepresenteerd. Deze is verder uitgewerkt in een concreter programma voor de periode 2018 t/m 2022.

Waarom nu dit programma?

Waar komen we vandaan? Na een periode met financieel slecht weer is het nu tijd om ons meer te richten op de toekomst. Het gaat beter met Apeldoorn en dat geeft ons ruimte om focus te leggen op het verbeteren van de voorwaarden voor gezinnen in Apeldoorn.

Samen met de inwoners van Apeldoorn willen we meer concrete invulling geven aan de ontwikkeling van Apeldoorn als Comfortabele Gezinsstad.

Door te werken aan vitale en veerkrachtige wijken en dorpen investeren we niet alleen in gezinnen maar ook in een aantrekkelijker leefklimaat voor alle bewoners. We sluiten geen groepen uit maar willen verbinden. Daarbij gaat het ook om thema's als bijvoorbeeld eenzaamheid en “ons verhouden tot elkaar” in een meer inclusieve samenleving. Het programma Comfortabele Gezinsstad verwoordt de ambitie om kansen beter te benutten en om Apeldoorn vitaal en aantrekkelijk te houden.

2 Hoe werken we aan dit programma?

Via de lopende programma's werkt de gemeente Apeldoorn al aan betere voorwaarden voor gezinnen. Of het nou gaat om een goed gebruik van de openbare ruimte, avontuurlijke speelplekken, veiligheid, cultuur, zorg, onderwijs, economie, mobiliteit, etc. Er zijn veel mooie voorbeelden zoals de sluitende aanpak en centra voor jeugd en gezin waar we als Apeldoorn voorloper zijn.

Er gebeurt ook al heel veel in de stad en de dorpen. Welzijnsorganisaties en vrijwilligersorganisaties werken aan diverse programma's en initiatieven. Sport- en cultuurverenigingen doen goed werk en sommigen leveren nog een extra bijdrage aan de samenleving (zoals bijvoorbeeld AVV Columbia, WSV en de culturele pleinenmarkt). Er zijn bijzondere burgerinitiatieven als Brotherwood, het Gezicht van Apeldoorn, Buurtcoöperatie Apeldoorn-Zuid en mooie samenwerkingen in de diverse dorpen zoals bijvoorbeeld de Doedagen in Hoenderloo. Dit alles wordt ondersteund vanuit het gebiedsgericht werken.

In het voortraject van dit programma hebben we op verschillende manieren bewoners en jongeren betrokken bij onderzoek en het ontwikkelen van ideeën. We willen graag mensen blijven uitnodigen mee te doen. In de gesprekken werd ook duidelijk dat bewoners en (vrijwilligers-)organisaties graag meer beeld zouden hebben van wat er gebeurt, waar we als gemeente aan werken en welke initiatieven er in de samenleving zijn. Door kennis te delen ontstaat de mogelijkheid om mee te doen. Het programma draagt zo bij aan een meer betrokken gemeenschap waar we met extra inzet op relevante onderdelen de kwaliteit van stad en dorpen willen vergroten en een positieve impuls willen geven aan de samenleving.

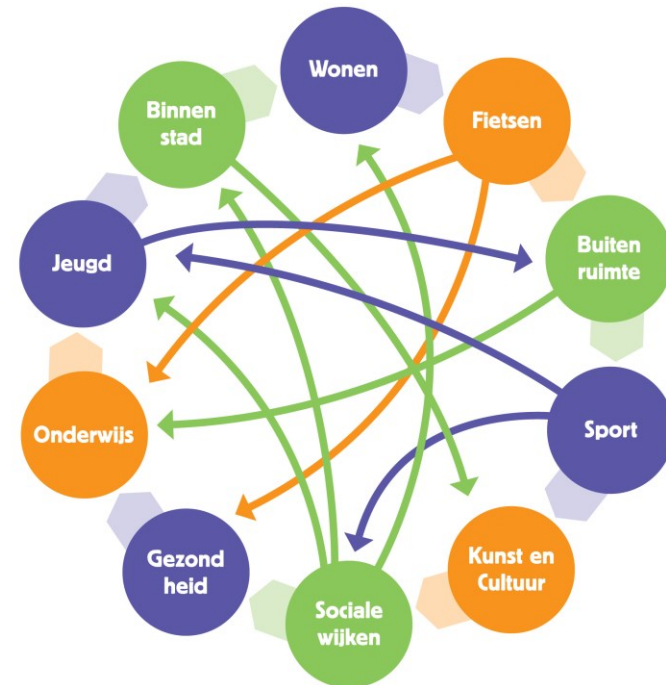
Regierol

In het Programma Comfortabele Gezinsstad werken we samen, zowel intern als extern, aan een meer leefbare samenleving. We gaan er van uit, dat er al veel gebeurt dat waardevol is en dat we daar zoveel mogelijk bij aansluiten. Bij nieuwe ideeën en acties kijken we eerst wat er buiten het stadhuis al gebeurt. Initiatieven die bijdragen aan de doelen van het programma worden omarmd. Dat geldt ook voor preventieve aangelegenheden. We sluiten indien mogelijk aan bij initiatieven van welzijns- en vrijwilligersorganisaties. En we nodigen andere partijen ook uit om een rol te pakken.

Door (beter) te communiceren, te laten zien wat we doen en wat er al gebeurt kunnen we elkaar versterken. We geven zo bewoners en partners (b.v. maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen en werkgevers) de gelegenheid om beter bij elkaar aan te haken.

Vanuit een regierol werken we aan betere voorwaarden voor gezinnen in Apeldoorn, door los te laten waar het kan en te sturen waar nodig. In 2018 werken we aan de beleidsmatige verankering van het programma. We leggen dwarsverbanden en verbindingen, en communiceren zichtbare successen. We willen het programma direct toepassen op lopende pilots en daarbij aansluiten bij o.a. revitalisering en vitaliteitsplannen. Deze manier van werken sluit aan bij de Omgevingsvisie, waar het werken binnen de afzonderlijke domeinen wordt losgelaten en inwoners en partners krijgen daarbij meer regie om zelf vorm te geven aan hun leefomgeving.

De relaties met de andere strategische doelen zal worden bewaakt en waar mogelijk worden versterkt. Op een aantal terreinen liggen ook hier mooie verbindingen zoals bijvoorbeeld de binnenstad waar economische, toeristische en de doelen van comfortabele gezinsstad samen komen. Duurzaamheid zal in alle gevallen als rode draad terugkomen.

3 Wat is het voorstel?

Apeldoorn wil een comfortabele gezinsstad zijn en blijven. We richten ons daarbij op een breed palet van zaken waar we actief aan bijdragen. Veel wordt al opgepakt in bestaande structuren.

Er zijn ook zaken die meer aandacht nodig hebben maar we hebben niet overal invloed op. Voor wonen en onderwijs zijn we bijvoorbeeld sterk afhankelijk van andere partijen, maar kunnen we wel aanreiken wat wenselijk is en werken aan de juiste verbanden en voorwaarden. Op andere zaken hebben we meer invloed, zoals het creëren van meer ruimte voor bewegen, sport en spel, het verbinden van activiteiten in de buitenruimte, werken aan veilige routes en schoolomgeving en stimuleren van activiteiten tussen verschillende bevolkingsgroepen.

Het werken aan het Programma Comfortabele Gezinsstad doen we op verschillende manieren, in stad en in dorpen:

- A. We voeren **regie** op het programma en dragen zo actief bij aan het realiseren van (nog) betere voorwaarden voor gezinnen in Apeldoorn. zonder daarbij groepen uit te sluiten. Zichtbaarheid en communicatie zijn daarbij van belang. We sturen waar nodig, maar geven vooral ruimte waar dat kan.
- B. We beginnen **met concrete stappen voorwaarts**. Dat kan bijvoorbeeld gaan om het organiseren van gesprekken, leggen van verbindingen of het realiseren van fysieke zaken buiten.
We richten ons op **3 thema's**:
 - **Buitenruimte voor iedereen**: dit thema zet de gebruiker centraal. Apeldoorn heeft veel groen en openbare ruimte, die over het algemeen prima voldoet aan de normen voor schoon, heel en veilig. Deze buitenruimte zou meer betekenis kunnen krijgen als deze meer uitnodigt tot bewegen en ontmoeten. Door het meer te koppelen en organiseren van activiteiten kan hier nog meer waarde aan gegeven worden.
 - **Gezond en veilig Opgroeien**. Apeldoorn is een heerlijke stad om op te groeien. Naast de groene omgeving is het ook veilig. De voorzieningen zijn voor ouders en kinderen beschikbaar en

op het gebied van sport en cultuur werken we aan het beste aanbod.

- **Generaties verbinden**. Apeldoorn heeft veel kinderen en ook meer dan gemiddeld veel senioren. Meer contact tussen deze bevolkingsgroepen kan tot een meerwaarde leiden.
- C. Het programma nodigt anderen uit om mee te doen. We zijn op zoek naar ideeën en acties van buiten. We bieden Apeldoorners de gelegenheid om **zelf met voorstellen** te komen, die Apeldoorn een nog comfortabeler gezinsstad maken. Dit wordt uitgewerkt in het Initiatievenfonds, waarbij nadrukkelijk de relatie wordt gelegd met het mogelijk op te richten Initiatievenfonds in het kader van de evaluatie gebiedsgericht werken.

Voor de periode 2018 t/m 2022 werken we aan het programma vanuit regie. De regie wordt voor de komende 4 jaar geborgd, daarna zal opnieuw moeten worden bepaald hoe we verder willen. In dit programmadocument is het uitvoeringsprogramma 2018 opgenomen.

De regie zal zich met name richten op:

- Het programma in goede banen leiden, intern en extern; het verhaal vertellen en uitnodigen om mee te doen
- Verankeren van het programma in lopend en te ontwikkelen beleid, zoals bijvoorbeeld in de omgevingsvisie, woonagenda, IVA of nieuwe speelvisie.
- Via lopende trajecten zoals de pilots revitalisering en vitaliteitsagenda's stimuleren tot meer bijdrage aan het programma

- Zoeken naar partners en aansluiten en afstemmen van diverse initiatieven
- Zichtbaar maken van activiteiten zodat we beter zaken met elkaar kunnen verbinden en bewoners kunnen betrekken, middels communicatie en afstemming met Citymarketing
- Onderzoeken en inzetten op mogelijkheden financiën en subsidies die het programma kunnen ondersteunen
- Initiëren en faciliteren van gesprekken en inspiratiesessies, initiatieven en acties om de thema's verder te ontwikkelen en discussie te bevorderen
- In beeld brengen of er voldoende kennis en inzicht is; aangeven waar onderzoek gewenst is.
- Organiseren Initiatievenfonds.
- Sturen op verbinding tussen de beleidsvelden in de organisatie.
- Verantwoording afleggen aan College en gemeenteraad

Communicatie

Het Programma Comfortabele Gezinsstad is een levend programma. Zichtbaarheid en communicatie zijn daarbij van groot belang. Input van bewoners en anderen is nodig om het programma samen te ontwikkelen. We willen graag zaken onder de aandacht brengen en initiatieven uitlokken. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een digitaal platform dat zowel laat zien waar we als gemeente op inzetten maar dat ook ruimte biedt aan initiatieven in de dorpen en wijken. Daarnaast wordt in de communicatiestrategie gewerkt met een nieuwsbrief, inzet social media en diverse campagnes om Apeldoorners te betrekken.

Bewoners en andere partijen worden op diverse manieren actief gevraagd om mee te doen. Om uitvoering te geven aan de intentie om samen met de Apeldoorners aan dit programma te werken en onszelf scherp te houden, is het voorstel om een spiegelgroep te installeren, die het programma en de ontwikkelingen kan volgen maar ook actief zelf zaken onder de aandacht kan brengen. Hierin zitten (voornamelijk) externe deskundigen en Apeldoorners, zowel uit de stad als dorpen en het buitengebied. Dus geen

medewerkers van de gemeente Apeldoorn. Ook kinderen en jongeren maken deel uit van de spiegelgroep.

4 De 3 thema's

Het programma is niet in beton gegoten, maar biedt ruimte voor ontwikkeling in de tijd. Door het programma via 3 thema's aan te vliegen kunnen we onze energie en aandacht gericht inzetten. De thema's zijn niet statisch en ook niet vast begrensd, ze overlappen elkaar deels. Voor elk van deze thema's zijn een aantal zaken op rij gezet:

- Wat is het vertrekpunt; wat zien we?
- Wat is de ambitie?
- Wat is het doel dat we nastreven en welke indicatoren horen daarbij?
- Welk (plus-)acties kunnen we agenderen, die bijdragen aan de doelen van comfortabele gezinsstad, en daarmee een voorbeeldfunctie hebben of leiden tot meer acties in de jaren daarna?

Doelen

Voor elk thema stellen we naast een hoofdoelstelling een aantal subdoelen vast. De hoofddoelen en bijbehorende indicatoren worden vertaald in de MPB. De subdoelen zijn gebaseerd op uitwerkingen binnen de thema's. De doelstellingen en prestaties moeten meetbaar en toetsbaar zijn op een bepaald moment. Daarnaast moeten ze ook zoveel mogelijk zijn bepaald vanuit de reikwijdte van het eigen handelen van de gemeente, zodat wij als gemeente er op enigerlei wijze invloed op kunnen hebben.

De onderliggende doelen van de 3 thema's worden gemonitord in de Monitor Comfortabele Gezinsstad. Naast indicatoren en kengetallen zal deze monitor ook een beeldverhaal bevatten, omdat niet alle ontwikkelingen en resultaten in cijfers zijn weer te geven. In het verlengde van de Paragraaf Demografie in de MPB wordt er duiding gegeven aan relevante demografische ontwikkelingen. Tevens bevat de monitor een verslaglegging van wat er binnen het programma is gebeurd en bereikt.

Comfortabele Gezinsstad Apeldoorn

**Gezond en veilig
opgroeien**

**Buitenruimte
voor iedereen**

**Generaties
verbinden**

Buitenruimte voor iedereen

Wat we zien

- De beschikbare buitenruimte om te spelen direct rond de woning is de afgelopen jaren afgenomen door bijvoorbeeld toegenomen autobezit en de daarbij behorende parkeerdruk.
- De buitenruimte is vaak slecht toegankelijk en verbindingen kunnen beter en veiliger.
- Veel plekken worden niet of eenzijdig gebruikt.
- Schoolpleinen zijn vaak weinig uitdagend ingericht.
- Veel schoolpleinen zijn afgesloten voor gebruik buiten schooltijden
- Er is nog weinig onderzoek beschikbaar dat laat zien wat nodig is voor Apeldoorn om onze buitenruimte beter te gebruiken.
- De programmering van activiteiten kan meer worden afgestemd op de inrichting van de buitenruimte.
- Bewoners realiseren zich vaak niet dat ze zelf kunnen bijdragen aan de buitenruimte
- De huidige regelgeving in de buitenruimte legt een grote beperking op de mogelijkheden van (bewoners)initiatieven (aansprakelijkheidsdiscussie).
- In de binnenstad is het verblijfsklimaat voor gezinnen en kinderen te mager.

Ambitie

De buitenruimte krijgt meer betekenis voor mensen door hen meer ruimte te bieden en uit te dagen tot bijvoorbeeld bewegen, spelen, activiteit en ontmoeting. Dat kan door fysieke inrichting maar ook door activiteiten te stimuleren en beter af te stemmen. Hierdoor groeit onder de Apeldoorners het besef dat de buitenruimte van ons allemaal is. Het verblijfsklimaat in de binnenstad voor gezinnen en kinderen wordt vergroot, mogelijk in combinatie met kinderopvang.

Doelen en indicatoren

Hoofddoel: In 2022 participeren mensen meer in de Apeldoornse buitenruimte (b.v. door beweging, spelen, activiteiten en ontmoeting) .

Indicator: Aandeel van bewoners dat participeert in de buitenruimte (b.v. door beweging, activiteiten en ontmoeting)

Het bewonerspanel kan hierover worden bevraagd. Verder kwalitatief onderzoek over de benutting van de buitenruimte kan uitsluitsel geven of de ambitie in de praktijk wordt gerealiseerd.

Subdoelen:

- a) Mensen ontmoeten elkaar meer in de buitenruimte
- b) Er komt meer (speel)ruimte voor kinderen
- c) Er komt meer ruimte en uitdaging voor actief bewegen voor alle leeftijden,
- d) Binnen de programmaperiode komt er één grote speel-, beweeg- en ontmoetingsplek of route per stadsdeel.
- e) De veiligheid in de buitenruimte verbetert
- f) De samenwerking tussen bewoners en gemeente Apeldoorn in de openbare ruimte wordt verbeterd
- g) De bewoners voelen zich verantwoordelijk voor de buitenruimte
- h) Bewoners weten hoe zij zelf initiatieven kunnen ontwikkelen

Het Bewonerspanel kan om een oordeel worden gevraagd voor punten a), e), f) en g) en h). Punten b), c) en d) zijn kwantitatief te meten.

Acties 2018 Buitenruimte

2018

Voor een aantal projecten zijn al middelen gereserveerd via de MPB of andere trajecten.

- Uitwerken en uitvoeren van een speel- of beweegproject in de Binnenstad
- Uitwerken en uitvoeren van een speel- of beweeg project in de wijk
- Werken aan een pilotwijk in het kader van Jantje Beton, gezonde buurten, waar met bewoners actief wordt gewerkt aan veilige, gezonde buurten met meer ruimte voor sport, bewegen en gezond eten
- Aansluiten doelen comfortabele gezinsstad bij pilots revitalisering.

De volgende punten dragen bij aan concrete acties die we de komende jaren (2019-2021) willen gaan uitvoeren

- Verkennen van het uitdagender inrichten van schoolpleinen en eventueel openbaar maken, met meer ruimte voor uitdaging, bewegen, vergroenen, klimaatadaptatie etc.
- Inzicht krijgen waar gebruikers van de buitenruimte behoefte aan hebben om de buitenruimte beter te gebruiken.
- Inspiratiesessie "samen ontwikkelen in de buitenruimte" organiseren met diverse partijen als zorginstellingen, sportverenigingen, particulieren, fysiotherapeuten, commerciële partijen etc.
- Evalueren methode speelweefsel Welgelegen 2019 en mogelijk doorzetten.
- Bewoners duidelijk maken wat kan en mag in de openbare ruimte en zo het aanspreekpunt hiervoor verbeteren.
- Inventariseren waar in welke stadsdelen een beweegplek/traject en ontmoetingsplek voor alle leeftijden wenselijk is.

2019

In 2018 richten we ons naast een aantal fysieke projecten vooral op het verkennen, inspireren en onderzoeken. Dit is ter voorbereiding van activiteiten die vanaf 2019 zullen volgen.

In 2019 denken we aan concrete pilots op het gebied van het uitdagender inrichten en openbaar maken van schoolpleinen, ruimte voor meer bewegen, spelen en ontmoeten in de buitenruimte, extra activiteiten bij revitalisering en indien wenselijk uitvoeren van onderzoek onder gebruikers van de buitenruimte.

spotlight

Het initiatief van een bewoner om een Obstacle parcours in het Mheenpark aan te leggen, waar straks alle bewoners gebruik van kunnen maken kan inmiddels rekenen op een groot draagvlak bij buurtbewoners, scholen en scouting. Vanuit de gemeente denken we mee met de uitvoering en praktische zaken, en verbreden de relaties met maatschappelijke organisaties.

Gezond en veilig opgroeien

Wat we zien

- Kinderen zitten te veel, zijn gemiddeld te zwaar, eten niet gezond genoeg en hun motorische vaardigheden zijn geringer dan die van eerdere generaties. De rijksoverheid roept al enige jaren op om de 2 lesuren bewegingsonderwijs op de basisschool te verhogen naar 3 lesuren. De praktijk is dat de helft van de Apeldoornse basisscholen op dit moment niet eens voldoet aan richtlijn 2 x 45min bewegingsonderwijs per week. Daarbij beschikken de meeste basisscholen niet over een vakdocent bewegingsonderwijs waardoor de kwaliteit van het bewegingsonderwijs onder het gewenste niveau blijft.
- In de ontwikkeling van het kind zijn sport, cultuur en cultureel erfgoed van belang. Het aanbod van sport en cultuur vindt van oudsher door verenigingen plaats. Verenigingen hebben het niet gemakkelijk, ledenaantallen lopen terug en vrijwilligers zijn steeds lastiger te vinden.
- In de huidige situatie zijn er nog steeds kinderen die niet sporten of niet meedoen met het cultuuraanbod terwijl ze dat wel zouden willen of drempels ervaren.
- Verkeersveiligheid rondom scholen en routes naar scholen behoeft extra aandacht.
- Sociale veiligheid van jongeren op internet is steeds meer in het geding, met name door gebruik van social media.
- Volwassenen hebben in onze democratie invloed op het bestuur. Jongeren en kinderen hebben dat veel minder en worden daarom te weinig gehoord.

Ambities

De leefomgeving, buiten, binnen en digitaal waar kinderen (dagelijks) zijn in Apeldoorn, willen we zo organiseren en inrichten, dat kinderen veilig zijn en het zoveel mogelijk hun gezondheid, veiligheid en ontwikkeling bevordert. Het kan hierbij gaan om bijvoorbeeld onderwijsinstellingen en onderwijsvoorzieningen, kinderopvang, sportdeelname, cultuuraanbod, speelmogelijkheden, verkeer, fietspaden, omgeving van de school en woning, voeding, social media in de opvoeding, over luchtkwaliteit etc.)

Doelen en indicatoren

Hoofddoel:

In 2022 geven ouders en kinderen Apeldoorn een 8 als het gaat om veilig en gezond opgroeien.

Indicator:

Het rapportcijfer voor gezond en veilig opgroeien in Apeldoorn.

Het bewonerspanel kan hierover worden bevraagd

Subdoelen:

- a) De leefstijl van kinderen wordt gezonder (b.v. door meer te bewegen en gezonder te eten)
- b) De omgeving waarin kinderen spelen wordt uitdagender
- c) Het veiligheidsgevoel van kinderen en jongeren neemt toe
- d) Meer kinderen en jongeren doen mee aan (buitenschoolse) activiteiten op het gebied van cultuur en sport
- e) De maatschappelijke jeugdparticipatie neemt toe
- f) We hebben zicht op wat jongeren beweegt (inzicht in gedrag en motivatie deelname sport en cultuur) en welke rol de kosten hierin spelen.
- g) Kinderen worden uitgedaagd en geïnspireerd door burgerschapsvorming en omgevingsbewustzijn

Deze zaken kunnen worden gemeten middels een nog op te richten bewonerspanel voor kinderen en jongeren.

Acties 2018 gezond en veilig Opgroeien

Doorzetten lopende programma's rondom jeugd en gezondheid.

- Verbreden en verbinden programma JOGG (jongeren op gezond gewicht) fase 2 2018-2020 met doelen CG
- Verstevigen aanpak "Gezonde School" op PO en VO
- Onderzoeken wat de beste manier is om te komen tot sportstimulering en cultuurdeelname van de jeugd. Zichtbaar maken of en wat de financiële beperkingen zijn voor de deelname van jeugd aan sport en cultuur en verkennen hoe deze drempel voor deelname kan worden verlaagd.
- Bevorderen verkeersveiligheid kinderen in het verkeer vanuit de motie veilig fietsverkeer 2015 door fysieke acties. Onderzoeken of het Veilig honk nog voldoende functioneert of gestimuleerd kan worden. Acties m.b.t. verkeersonveilig gedrag rond scholen (met school, kinderen, ouders en de buurt).
- Onderzoeken hoe verenigingen een bredere rol kunnen krijgen in de wijk *Motie Sport en Cultuur doen iets extra; open clubs worden actief gestimuleerd (zie ook Generaties Verbinden)*

2019

Vanuit het verbreden van de lopende programma's werken we in 2018 aan het versterken van de voorwaarden voor gezond en veilig opgroeien, Via pilots en verkenningen brengen we de grootste obstakels in beeld zodat we in 2019 hier concreet mee aan de slag kunnen.

Vervolgacties in 2019 kunnen zich richten op het gebied van gezondheid en sport zoals concrete acties vanuit JOGG, bewegen en bewegingsonderwijs, zwemles, maatregelen ter bevorderen van jeugddeelname aan sport en cultuur en bijv. agenderen social media en internet in de opvoeding. Het kan ook gaan om extra maatregelen ter bevordering van de verkeersveiligheid of gedrag in het verkeer.

spotlight

Cool2bFit is een programma uit het JOGG dat zich richt op leefstijlverandering voor kinderen met overgewicht en hun gezinnen. In een samenwerking tussen verschillende zorg- en dienstverleners (kinderfysiotherapeut, diëtist, psycholoog en sportinstructeur) wordt deze interventie vanuit Medisch Centrum de Linie aangeboden. Kinderen gaan wekelijks sporten en bewegen bij een sportvereniging en er zijn 7 bijeenkomsten waarbij de zorgprofessional met het kind en zijn ouders aan de slag gaat.

Generaties verbinden

Wat we zien

In de hedendaagse samenleving hebben mensen steeds minder contact met elkaar, door onder meer verschillen in leefstijl en cultuur. Daarnaast neemt eenzaamheid, met name onder ouderen, toe, zo laat onderzoek van het RIVM zien. De generaties leven hierdoor (buiten familiebanden) steeds meer los van elkaar. Tegenstellingen in de samenleving worden steeds groter.

Ambitie

Apeldoorn moet een inclusievere gemeenschap worden. Mensen uit verschillende leeftijdsgroepen (met verschillende culturele achtergronden en leefstijlen) in Apeldoorn ontmoeten elkaar (vaker) en doen (meer) dingen voor en met elkaar. Voor jongere generaties biedt dit leerzame ervaringen. Voor ouderen staat hun ervaring ten dienste van de jongeren en hiermee leveren ze een bijdrage aan de samenleving. Hierdoor ontstaat een sterkere gemeenschap, Generaties nemen elkaars kennis en ervaring mee. Lessen uit het verleden gaan daarmee niet verloren en jongeren kunnen ouderen betrekken bij nieuwe ontwikkelingen.

Doelen en indicatoren

Hoofddoel:

De sociale samenhang (cohesie) tussen mensen uit verschillende generaties en culturen in Apeldoorn is in 2022 sterker dan nu. En het aantal georganiseerde activiteiten om generaties met elkaar in contact te brengen ligt in Apeldoorn in 2022 op 10 per stadsdeel.

Indicator: cijfer sociale cohesie en het aantal georganiseerde activiteiten.

Toelichting: sociale cohesie is een nogal abstract gegeven. Daarom vullen we dit aan met het aantal georganiseerde activiteiten.

Subdoelen:

- a) Eenzaamheid onder jongeren en ouderen neemt af.
- b) Ouderen hebben een betekenisvol leven en blijven participeren in de samenleving

Beide punten kunnen middels de monitor GGD en/of enquête worden gemeten.

Acties 2018 Generaties verbinden

Om de contacten tussen verschillende bevolkingsgroepen te verbinden zullen we ons vooral richten op activiteiten.

- Aanjagen en meer aandacht creëren voor meer interactie tussen jong en oud via inspiratiebijeenkomsten en andere publieksacties.
- Door uitvoering te geven aan de “Motie Sport en Cultuur doen iets extra” stimuleren we de meerwaarde van verenigingen voor andere mensen in de wijk, open clubs worden actief gestimuleerd. We volgen de 5 pilots, die in dit kader zijn gedefinieerd op het gebied van sport en cultuur, die buiten hun grenzen kijken en leren van deze ervaring.
- We onderzoeken of het zinvol is om welzijnsactiviteiten te koppelen aan de jeugd:
 - evalueren maatschappelijke stage;
 - verkennen maatschappelijke oriëntatie, waarbij jongeren zich als vrijwilliger kunnen inzetten en zo kennis maken met voor hen nieuwe maatschappelijke sectoren en als beloning een certificaat ontvangen.
- Organiseren van het gesprek rondom leegstaande algemene ruimtes in voormalige woonzorgcentra. Bij voorkeur in een pilot samen met zorgpartijen en anderen onderzoeken hoe hier nieuwe invulling aan gegeven kan worden om zo

2019

Na de verkenningen en pilots in 2018 kunnen we vanaf 2019 gericht activiteiten ontplooiën op het gebied van maatschappelijke participatie van de Apeldoornse jeugd met als doel contacten tussen de generaties te leggen en eenzaamheid tegen te gaan.

Het inzetten van het Initiatievenfonds kan mogelijk bijdragen aan contacten tussen generaties (evenementen, activiteiten, etc.). Verder uitwerken van de maatschappelijke oriëntatie waarin jongeren een bijdrage kunnen leveren aan de samenleving en mooie koppelingen met b.v. zorginstellingen kunnen worden gelegd.

Bij goed verloop van de pilots willen we de bredere inzet van verenigingen verder stimuleren en toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van diverse ontmoetingsplekken stimuleren voor jong en oud.

spotlight

Faciliteren van ontmoetingstuin met beweegaanleiding (parcours met beweegtoestellen) voor senioren in winkelcentrum Orden samen met fysiotherapiepraktijk, huisartsen en zorgverzekeraar.

5 Vervolg, risico's en financiële doorkijk 2019-2022

Vervolg

In feite is het programma is al gestart. Met het laden van het programma zijn de eerste werkafspraken gemaakt en acties uitgezet. De verbinding met het sociaal beleid zal de komende tijd verder worden doorontwikkeld. Voorbereidingen worden getroffen voor meer zichtbaarheid via diverse media. Voor het voorjaar wordt een aantal inspiratiesessies gepland. Tijdens de programmaperiode (2018 t/m 2022) werken we vanuit de thema's aan een pakket van activiteiten en acties.

Voor concrete acties en projecten kunnen we in 2018 nog gebruik maken van de budgetten in de MPB en (project)budgetten die vanuit andere programma's beschikbaar zijn.

De regiekosten voor dit programma zijn voor 4 jaar in beeld gebracht. In de MPB 2018-2021 is budget gereserveerd voor regie (initieren, aanjagen verkennen, starten van gesprekken en organiseren van inspiratiesessies en communicatie) en is er ruimte voor 2 concrete speelprojecten.

In 2019 (en verder) verwachten we door het 'laaghangend fruit' heen te zijn en hebben we middelen nodig voor acties binnen de thema's die voor het programma een meerwaarde bieden. Waar mogelijk willen we de middelen inzetten als cofinanciering.

Elk jaar wordt een terugkoppeling gegeven middels een voortgangsrapportage (jaarverslag), tussenstand monitoring en voorstel voor het komend jaar. In 2022 volgt de evaluatie van het programma.

Risico's

Het kan zijn dat niet alles loopt zoals het programma beoogt.

Indien het programma niet succesvol is bestaat het risico, dat Apeldoorn inboet aan vitaliteit en aantrekkelijkheid.

Indien de doelen uit het programma niet worden gerealiseerd, zal Apeldoorn niet of minder voldoen aan de eisen van de moderne en toekomstige samenleving.

Comfortabele Gezinsstad is een programma, voor en door Apeldoorners. Daarbij bestaat het risico, dat de samenwerking met Apeldoorners niet de vorm en invulling krijgt zoals het programma beoogt.

Financiële doorkijk 2019- 2022 in 3 scenario's,

Om een idee te krijgen van de mogelijke omvang van de investering in de periode 2019-2022 zijn 3 scenario's ontwikkeld. Door deze scenario's te maken ontstaat meer inzicht in wat het programma comfortabele gezinsstad kan betekenen. Aan de scenario's is een financiële doorkijk gekoppeld met een indicatie van de kosten van zaken die een plus zijn op de bestaande programma's in de MPB. Deze zijn nodig om projecten of initiatieven die bijdragen aan de doelen van het programma te ondersteunen.

De in de MPB 2018-2021 opgevoerde exploitatielasten voor het Programma Comfortabele Gezinsstad à €58.000 per jaar zijn in de onderstaande financiële doorkijk meegenomen. Daarnaast is in de MPB 2018-2021 geld beschikbaar gesteld voor 2 speelobjecten (€100.000 voor een project in een wijk en €200.000 voor avontuurlijk spelen in de Binnenstad binnen het programma Binnenstad). Daarom is in onderstaande financiële doorkijk de Binnenstad niet meegenomen als stadsdeel voor het ontwikkelen van speel- en beweegprojecten.

Vanuit de gemeente pakken we zelf een aantal zaken op, die een positieve bijdrage leveren aan de vitaliteit en aantrekkelijkheid van Apeldoorn. Dit zijn zaken van publieke aard en waarvoor de financiering bij de gemeente vandaan moet komen en die niet vanuit reguliere budgetten gedekt

worden. De samenleving kan zelf ook zaken organiseren, al dan niet in samenwerking met de gemeente. Hoe meer we als gemeente inzetten, hoe groter de kans op samenwerking en synergie.

Om een beeld te geven voor de mogelijke inzet van de gemeente hebben we 3 scenario's ontwikkeld. Scenario 1 ondersteunt de doelen van dit programma de komende periode het meest en bevat substantiële elementen die de 3 thema's ondersteunen (zie hoofdstuk 4). Scenario 2 is een tussenvariant en scenario 3 bevat minder elementen.

Hieronder worden de **individuele kostenposten** toegelicht.

Buitenruimte voor iedereen:

- **Aanleg van een beweegobject/traject voor jong en oud per stadsdeel/buitengebied** waarmee we bewegen in de buitenruimte stimuleren
kosten: €125.000 per stadsdeel t/m 2021.
Na evaluatie willen we besluiten of dit toereikend is of dat nog verder geïnvesteerd moet worden.
- **Het uitdagender inrichten en openbaar maken van schoolpleinen**, door deze meer in te richten op bewegen/sporten, bij voorkeur gekoppeld aan maatregelen voor klimaatadaptatie. Parallel willen we samen met scholen onderzoeken hoe het openbaar toegankelijk maken van de schoolpleinen kan bijdragen aan de woonomgeving, zoals in een aantal andere gemeentes al succesvol wordt opgepakt.
De investering bedraagt € 510.000 van 2019 t/m 2022 (6 schoolpleinen per jaar á € 85.000). De BBV schrijft voor dat activering verplicht is. De jaarlijkse annuïteit bedraagt ca. €40.000
- **Onderzoek naar het gebruik van de buitenruimte** om toekomstige initiatieven en beleid beter op de behoeften van de Apeldoorners af te stemmen. Voordat we investeren in onze buitenruimte zouden we graag willen weten hoe deze beter zou kunnen worden ingericht. Mogelijke invulling door betrekken van burgers via citizen science

kosten pilot: €50.000 voor 2 jaar, daarna evaluatie

Gezond en veilig opgroeien:

- **Stimuleren ontwikkelen motoriek bij jeugd.** Het verbeteren van bewegingsvaardigheden vraagt om meer inzet. In 2018 willen we samen met scholen onderzoeken wat wenselijk is en dan bepalen in hoeverre wij dit als gemeente mogelijk kunnen faciliteren. Mogelijke opties zijn:
 - meer inzet op vakdocenten bewegingsonderwijs door uitbreiding in combinatie met cofinanciering scholen.:
kosten: € 375.000
 - bewegen integreren in het reguliere basisonderwijs: met steun van de gemeente met schoolbesturen in het basisonderwijs afspraken te maken over het integreren van bewegen in de lesprogramma's.
kosten bedragen eenmalig: € 100.000, structurele kosten € 50.000.
 - Praktische motoriektest; elk kind op de basisschool wordt getest op o.m. motorische vaardigheden en krijgt een sport- en beweegadvies
kosten structureel € 100.000,-
- **pilot Financieel ondersteunen ouders bij zwemles voor alle basisschoolkinderen.**
Zwemles draagt bij aan zowel veiligheid als gezondheid bij kinderen. Ondanks dat de meeste kinderen hun zwemdiploma hebben als ze de basisschool verlaten, vormt dit een forse financiële aanslag, met name bij de middeninkomens die niet gecompenseerd worden. Een bijdrage aan de ouders ondersteunt in dit geval ook ouders met een inkomen boven het sociaal minimum.
kosten: € 500.000,-: ca. 1.500 kinderen á € 335 per kind. Dit is een voorzichtige schatting o.b.v. de omvang van de leeftijdsgroepen rond de 6 jaar. Waarbij ervan uit is gegaan dat niet iedereen hiervan gebruik kan of wil maken. Bijvoorbeeld omdat het kind al een zwemdiploma heeft, al gebruik maakt van een regeling zoals Regelrecht, of via het speciaal onderwijs zwemles krijgt. En ook

comfortabele gezinsstad 2018

dat de tijd die een kind nodig heeft voor het halen van een diploma per kind verschilt. Het gaat om de resterende groep, inkomensonafhankelijk. Bij verdere uitwerking wordt een exacter beeld van deze groep geschetst.

Generaties verbinden:

- **pilot Maatschappelijke Oriëntatie;** verkennen maatschappelijke oriëntatie, waarbij jongeren zich als vrijwilliger kunnen inzetten en zo kennis maken met voor hen nieuwe maatschappelijke sectoren en als beloning een certificaat ontvangen. Voorwaarde is goede afstemming met de maatschappelijke stage in Apeldoorn, waarvoor momenteel 8 Apeldoornse scholen van voortgezet onderwijs en “Apeldoorn pakt aan” nog actief zijn. De geschatte kosten zijn €200.000, gebaseerd op een veronderstelde 1.000 leerlingen à €200.

Algemeen:

- **Regiekosten** (onder andere regie, communicatie, actief beheer van het platform en beheer van het Initiatievenfonds). Via regie stimuleren en ondersteunen we diverse acties, bijvoorbeeld rond verkeersveiligheid op scholen, begeleiden en stimuleren van het open club concept bij verenigingen en het stimuleren van verbindingen tussen jong en oud.
kosten: jaarlijkse €150.000.
- **Initiatievenfonds;** dat initiatieven vanuit de samenleving ondersteunt. Steeds meer wordt in gemeentes gezocht naar een flexibele schil waarin andere partijen meer ruimte krijgen om zelf acties te ondernemen. Initiatieven vergroten de leefbaarheid van Apeldoorn, en ook de sociale samenhang, en hebben daarmee een positieve uitwerking op stad en dorpen. Belangrijk is dat initiatiefnemers zelf een actieve bijdrage leveren aan het initiatief en dat er draagvlak voor is in de wijk/ stad/ dorp. Dit fonds wordt gekoppeld aan op te richten fonds vanuit gebiedsgericht werken (en andere eenheden) en wordt voorzien

van een set spelregels en voorwaarden.
kosten: jaarlijks €100.000

In de volgende tabellen wordt per scenario de financiële doorkijk gepresenteerd. Het gaat hierbij om een voorlopige lijst van acties die financieel vertaald zijn om op deze manier meer gevoel te krijgen bij de betekenis die het programma kan hebben.

De bandbreedte van de scenario's over het totaal van 2019 t/m 2022 ligt tussen €2.293.000 en €6.333.000.

Scenario 1: Inzet op alle thema's

	2019	2020	2021	2022	Thema's
Speel- en beweegprojecten voor alle leeftijden per stadsdeel , excl. Binnenstad, à €125.000 per stadsdeel	€ 250.000 (i)	€ 250.000 (i)	€ 125.000 (i)	PM	BvI GevO GV
Onderzoek gebruik buitenruimte/ Pilot	€ 50.000 (i)	€ 50.000 (i)	PM	PM	BvI
Uitdagender inrichten en openbaar maken van schoolpleinen : investering € 510.000 van 2019 t/m 2022 (6 schoolpleinen per jaar á € 85.000)		€ 40.000	€ 80.000	€ 120.000	BvI/GevO, GV
Pilot verbeteren motoriek jeugd A meer inzet op vakdocenten bewegingsonderwijs	€ 375.000	€ 375.000	€ 375.000	€ 375.000	GevO
Pilot verbeteren motoriek jeugd B bewegen integreren in het reguliere basisonderwijs	€ 100.000 (i) € 50.000	€ 50.000.	€ 50.000.	€ 50.000.	GevO
Pilot verbeteren motoriek jeugd C Praktische motoriektest	€100.000	€100.000	€100.000	€100.000	GevO
Pilot ondersteuning zwemles	€ 500.000 (i)	€ 500.000 (i)	€ 500.000 (i)	€ 500.000 (i)	GevO
Pilot Maatschappelijke Oriëntatie (1.000 leerlingen à €200)	€ 200.000 (i)	€ 200.000 (i)	PM	PM	GV
Regie (implementatie communicatie, actief beheer van het platform en beheer van het Initiatievenfonds)	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	Alg
Initiatievenfonds	€100.000	€100.000	€100.000	€100.000	Alg
Onderhoud- en beheerkosten fysieke projecten	-	PM	PM	PM	
Reeds beschikbaar vanuit MPB 2018 t/m 2021	-/- €58.000	-/- €58.000	-/- €58.000	-/- €58.000	
Totaal	€1.817.000	€1.757.000	€1.422.000	€1.337.000	

Scenario 2: Tussenvariant

	2019	2020	2021	2022	Thema's
Speel- en beweegprojecten voor alle leeftijden per stadsdeel , excl. Binnenstad, à €125.000 per stadsdeel	€ 250.000 (i)	€ 250.000 (i)	€ 125.000 (i)	PM	Bvl
Onderzoek gebruik buitenruimte/	€ 50.000 (i)	€ 50.000 (i)	PM	PM	Bvl
Pilot verbeteren motoriek jeugd B bewegen integreren in het reguliere basisonderwijs	€ 100.000 (i) € 50.000	€ 50.000.	€ 50.000.	€ 50.000.	GevO
Pilot verbeteren motoriek jeugd C Praktische motoriektest	€100.000	€100.000	€100.000	€100.000	GevO
Pilot ondersteuning zwemles	€ 500.000 (i)	€ 500.000 (i)	€ 500.000 (i)	€ 500.000 (i)	GevO
Pilot Maatschappelijke Oriëntatie (1.000 leerlingen à €200)	€ 200.000 (i)	€ 200.000 (i)	PM	PM	GV
Regie (implementatie communicatie, actief beheer van het platform en beheer van het Initiatievenfonds)	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	Alg
Initiatievenfonds	€100.000	€100.000	€100.000	€100.000	Alg
Onderhoud- en beheerkosten fysieke projecten	-	PM	PM	PM	
Reeds beschikbaar vanuit MPB 2018 t/m 2021	-/- €58.000	-/- €58.000	-/- €58.000	-/- €58.000	
Totaal	€1.442.000	€1.342.000	€967.000	€842.000	

Scenario 3

	2019	2020	2021	2022	Thema's
Speel- en beweegprojecten voor alle leeftijden per stadsdeel , excl. Binnenstad, à €125.000 per stadsdeel	€ 250.000 (i)	€ 250.000 (i)	€ 125.000 (i)	PM	Bvl
Onderzoek gebruik buitenruimte/ Pilot inzet citizen science (betrekken burgers)	€ 50.000 (i)	€ 50.000 (i)	PM	PM	Bvl
Pilot verbeteren motoriek jeugd C Praktische motoriekttest	€100.000	€100.000	€100.000	€100.000	GevO
Pilot Maatschappelijke Oriëntatie (1.000 leerlingen à €200)	€ 200.000 (i)	€ 200.000 (i)	PM	PM	GV
Regie (implementatie, communicatie, aanjagen enlleggen dwarsverbanden binnen en buiten, actief beheer van het platform en beheer Initiatievenfonds)	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	Alg
Initiatievenfonds	€100.000	€100.000	€100.000	€100.000	Alg
Onderhoud- en beheerkosten fysieke projecten	-	PM	PM	PM	
Reeds beschikbaar vanuit MPB 2018 t/m 2021	-/- €58.000	-/- €58.000	-/- €58.000	-/- €58.000	
Totaal	€792.000	€792.000	€417.000	€292.000	